

LA GUERRA CIVIL (1936-1939)

Índex	Textos	Llibre
1. Causes del conflicte	1. 12, 13, 14, 21	- Llibre de text, tema 14, pp. 283-301
2. La sublevació	2. 15, 16, 17, 18, 33, 34.	
3. Forces militars	3.	Altres:
4. La qüestió internacional	4. 23, 24, 25, 28.	- P. Vilar, <i>La Guerra Civil</i>
5. Evolució bèl·lica	5. 19, 22, 35.	- A. Viñas (ed.), <i>En el combate por la Hª</i>
6. Zona sublevada	6. 29, 30, 31, 36, 37.	- P. Preston, <i>El holocausto español</i>
7. Zona republicana	7. 26, 27, 38.	- R. Fraser, <i>Recuérdalo tú y recuérdalo a otros. Historia oral de la Guerra Civil.</i>
8. Conseqüències	8. 32	- ...
9. Repressió	9. 20.	

1. Causes del conflicte

- causa principal: oposició de les classes conservadores a les reformes dels governs republicans d'esquerres.
- per als sublevats: evitar la revolució social i restablir l'ordre tradicional.
- per als republicans: defensar la democràcia i les reformes contra els conservadors i el feixisme.
- causes profundes: fracàs dels polítics i la societat per resoldre els conflictes de manera no-violenta.

2. La sublevació

- conspiració militar i política des de la victòria electoral del Front Popular (16 feb 36), per Mola i Sanjurjo.
- Fets detonants: assassinat de Calvo Sotelo, líder dretà del Bloque Nacional (13 jul) per guàrdies d'assalt que volien venjar la mort del tinent Castillo (12 jul).
- 17 jul: sublevació a Melilla; 18 jul: sublevació a la resta del territori: "Glorioso Alzamiento Nacional"
- Zones sublevades: Espanya més rural i tradicional: Galícia, Castella-Lleó, Navarra, part d'Aragó, Mallorca, Canàries, Marroc i ciutats com Sevilla, Còrdoba, Granada, Saragossa i Oviedo.
- Zones fidels a la república: Astúries, Cantàbria, País Basc, Catalunya, Madrid, Castella-La Manxa, Extremadura, bona part d'Andalusia, València, Múrcia i Menorca.
- Població civil: - Sublevats: generalment classes altes, classes mitges i camperols propietaris.
- Fidels a la república: jornalers i obrers de ciutats.
- Per a molts espanyols fou un fet geogràfic servir en un bàndol o en un altre.

3. Forces militars (quasi empatats però)

- Sublevats: exèrcit professional d'Àfrica (legionaris i regulars), comandats per Franco.
- Republicans: 1. dissolució de l'exèrcit; 2. Milícies Populars; 3. Brigades Internacionals (set 1936)

4. La qüestió internacional

1. Comité de No Intervenció: Gran Bretanya i França acorden no intervenir en la Guerra d'Espanya perquè és un assumpte només espanyol, i bloquejar l'ajuda a qualsevol dels dos bàndols, per a evitar tensions amb Hitler i Mussolini. La República serà la gran perdedora, al no tenir cap recolzament de les democràcies. Al final esclatarà la Segona Guerra Mundial. (Reflexió: "La Guerra Civil fou la primera batalla de la Segona Guerra Mundial")
2. Sublevats: ajuda ràpida, compres a crèdit, material bèl·lic molt bo. Alemanya, Itàlia i Portugal.
3. Republicans: aïllament per les democràcies. Només ajuden l'URSS i Mèxic. Compra al comptat ("l'or de Moscou") i material desfasat i mal estat.
4. Voluntaris moguts per la solidaritat: les Brigades Internacionals recolzaran la República.

5. Evolució bèl·lica

1. Ofensives sobre Madrid (jul 36-març 37). Fracàs dels sublevats. Símbol de la defensa de la democràcia: "No pasarán".
2. Guerra en el Nord (abril 37-oct 37). Franco ocupa la borsa del nord. La República contraataca a Brunete (Madrid) i Belchite (Saragossa).
3. Batalla de Terol i ofensiva al Mediterrani (nov 37-jun 38). Conquesta republicana de Terol, contraatac de Franco i aplega al Mediterrani (Vinaròs, abril 38). Intenta prendre València però es detingut.
4. Batalla de l'Ebre, caiguda de Catalunya i final (jul 38-1 abr 1939).
- Guerra llarga? Franco li va interessar una guerra llarga perquè 1. consolida el seu poder, 2. realitza una neteja sistemàtica d'enemics.

6. Zona sublevada

1. Sanjurjo mor. Es crea una Junta de Defensa Nacional, presidida pel Gen. Cabanellas (organ col·lectiu).
2. Proclamació del Generalíssim (29 set 36). Franco és cap d'Estat, cap de govern i cap de l'exèrcit.
Degut a comandar l'exèrcit d'Àfrica (el millor) i a tenir el recolzament internacional de Hitler i Mussolini.
- Base del poder de Franco: l'exèrcit (el poder, la força) + l'Església (legitimitat a la sublevació: la guerra és una "Cruzada") + Falange Española i forces de dreta (base ideològica i organitzativa).
3. Unificació política: abril 1937: Franco serà el "Jefe Nacional del Movimiento". Crea un partit únic: FET y de las JONS (falangistes més carlins).

7. Zona republicana (Azaña, president de la República)

- Evolució política: Azaña, president de la República. Governos (3):
  1. Continuació del Front Popular (jul 36-set 36). José Giral, pres., entrega armes a les milícies populars.
  2. Govern de concentració (set 36-maig 37). Largo Caballero, president, amb partits antifeixistes.
  3. Govern de Juan Negrín, PSOE (maig 37-abr 39). Estratègia: "Resistir es vencer": vol allargar la guerra per a juntar-la amb la pròxima guerra mundial. 1. recolzament de l'URSS; 2. presenta dos propostes de pau negociada a Franco amb amnistia i absència de repressàlies. Franco no acceptà.
- Qüestió revolució o guerra:
  1. La CNT i el POUM volen fer primer la revolució i després guanyar la guerra, imposaran col·lectivitzacions de fàbriques i terres allà on manen (sobretot Catalunya i Aragó).
  2. La resta de partits volen organització i unitat per a guanyar la guerra. En el "fets de maig" de 1937 el govern controlarà Barcelona i s'imposarà a la CNT i declararà il·legal el POUM. Largo Caball. dimitirà.

8. Conseqüències

1. Econòmiques: destrucció d'infraestructures de tot tipus, deute extern molt elevat degut als crèdits a Franco, aïllament comercial (excepte amb Alemanya i Itàlia).
2. Socials i polítiques: hegemonia de les classes poderoses del camp, de l'indústria i de les finances; eliminació de drets i llibertats; Estat confessional; Poder unipersonal de Franco amb el recolzament de l'Església, l'exèrcit, i un partit únic (FET y de las JONS).
3. Morals: fractura moral d'un país; no hi ha cap intent de reconciliació; humiliació, revenja i repressió als vençuts; l'Església controlarà la moral pública i l'educació (nacionalcatolicisme).
4. Demogràfics: sobre mig milió de morts; mig milió d'exiliats; pèrdua de natalitat i població activa (joves).

9. Repressió

- primeres setmanes des del 18 jul 1936: sobre 50.000 morts per repressió en cada bàndol. Diferències:
- sublevats:
  1. repressió organitzada, planificada i tolerada pel poder ("política de terror")
  2. continuada en el temps (durant i després: 40.000 afusellats després la guerra).
  3. augmenta a mesura que conquereixen més territoris
  4. una dada: 270.000 presoners en 1939, en presons i en camps de treball.
- republicans:
  1. repressió espontània, desorganitzada i perseguida pel poder
  2. concentrada en els primers mesos (sobre tot entre juliol 36-maig 37)
  3. no s'amplia territorialment perquè la República perd territoris gradualment.
- Memòria històrica:
  - sublevats: van honrar els seus morts durant 40 anys: "Caídos por Dios y por España".
  - republicans: es calcula que encara queden més de 30.000 morts en cunetes de carreteres i en fosses comunes. No s'ha fet cap acte d'honorar i recuperar la memòria d'aquestes persones. Són morts oblidats i incòmodes per a bona part de la societat espanyola.
  - Llei de la Memòria Històrica: "Ley 52/2007, de 26 de diciembre, por la que se reconocen y amplían derechos y se establecen medidas en favor de quienes padecieron persecución o violencia durante la guerra civil y la dictadura". Aprovada per un govern del PSOE. Criticada pel PP.